

ЕКОНОМІКА ДОРОЖНЬО-БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА, ТЕХНІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ТА ОЦІНКА МАЙНА

УДК 69.003:658.157

Бондаренко Є.В., д-р. екон. наук, **Яценко І.В.**, канд. екон. наук,
Варфоломєєв Ю.М., канд. техн. наук

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПІДРЯДНОГО БУДІВНИЦТВА

Анотація. В роботі вирішено актуальну науково-прикладну задачу розробки нового системного інструментарію антикризового управління підрядними підприємствами як виконавцями будівельних робіт та послуг з наступним впровадження розробленого інструментарію в економічне середовище реалізації будівельних інвестиційних проектів.

В якості формалізованої основи запровадженого інструментарію антикризового управління для потреб підрядних підприємства розроблено модель «антикризова ідентифікація та подолання загроз».

Запроваджений в моделі методико-аналітичний апарат та прийнятий критеріальний показник моделі, а саме – індекс спроможності підприємства до опору кризі, забезпечують замовнику та девелоперу будівельного проекту як мультикомпонентну та адекватну діагностику спроможності підрядного підприємства до опору кризовим явищам, так і інтегровану конкурентну перевагу даного будівельного підприємства при відборі виконавців проекту в процесі тендеру.

Оцінка підрядного підприємства за індексом спроможності до опору кризі та наступна його ідентифікація за станом антикризової, стійкості створює однозначні підстави топ менеджменту підприємства для вжиття необхідних антикризових заходів визначення їх переліку змісту та тривалості.

Практичною реалізацією запровадженого інструментарію є комплекс прикладних програм «антикриза будова замовник», який забезпечує формування раціонального складу підприємств-виконавців будівельного проекту на підставі порівняльної діагностики їх антикризової стійкості, а також альтернативні

проектні рішення з модернізації організаційних структур управління для девелоперських та інвестиційно-будівельних компаній.

Ключові слова: превентивне антикризове управління, підрядне підприємство, індекс спроможності підприємства до опору кризі, будівельний проект, замовник будівельного проекту, девелопер будівельного проекту, антикризова стійкість будівельних підрядних підприємств, модель «Антикризова ідентифікація та подолання загроз».

UDC 69.003:658.157

Bondarenko Ye., Dr. Econ. Sci., **Yatsenko I.,** Cand. Econ. Sci. (Ph.D.),
Varfolomeiev Yu., Cand. Eng. Sci. (Ph.D.)

CRISIS MANAGEMENT CONTRACTING CONSTRUCTIONS ENTERPRISES

Abstract. The thesis agreed date scientific and applied problems of developing a new system of crisis management tools contracting companies as executors of construction and services with the subsequent introduction of the developed toolkit into the economic environment of realization of construction investment projects is solved.

As the formal foundations of the implemented crisis management tools for the needs of subcontractors, the model "anti-crisis identification and overcoming of threats" was developed.

The methodological and analytical apparatus introduced in the model and the adopted criterion of the model, namely, the index of the company's ability to withstand the crisis, provide the customer and developer of the construction project as a multicomponent and adequate diagnosis of the ability of the subcontractor to withstand crisis phenomena and the integrated competitive advantage of the construction company at selection of project executors in the tender process.

The assessment of a subcontractor based on the index of resistance to crisis and its subsequent identification of the state of crisis, stability provides unambiguous grounds for top management of the enterprise to take the necessary anti-crisis measures to determine their list of content and duration.

The practical implementation of the implemented toolkit is a complex of applied programs "anti-crisis construction customer", which ensures the formation of a rational

composition of enterprises implementing the construction project on the basis of comparative diagnosis of their anti-crisis sustainability, as well as alternative design solutions for the modernization of organizational management structures for developers and investment and construction companies.

Keywords: preventive crisis management, contracting enterprise, enterprise capacity index of resistance to the crisis, the construction project, the customer of a construction project, developer of a construction project, anti-crisis sustainability of construction contractors, model "Crisis identifying and overcoming threats".

УДК 69.003:658.157

Бондаренко Е.В., д-р. экон. наук, **Яценко И.В.,** канд. экон. наук,
Варфоломеев Ю.Н., канд. техн. наук

АНТИКРИЗИСНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ПОДРЯДНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА

Аннотация. В работе решена актуальная научно прикладная задача разработки нового системного инструментария антикризисного управления подрядными предприятиями как исполнителями строительных работ и услуг с последующим внедрением разработанного инструментария в экономическую среду реализации строительных инвестиционных проектов.

Доказано что с учётом производственно-технологических особенностей создания готовой продукции подрядного строительства и мультипроектной обусловленности операционной системы подрядного предприятия, основанием для ведения антикризисных мер должна стать новая категория « антикризисная устойчивость подрядного предприятия» которую целесообразно представить как специально определенную для подрядных предприятий исполнителей ситуативную переменную которая подлежит формализации и в виде итогового комплексного оценочного показателя в данный момент отражает: интегрированную текущую и потенциальную способность противостоять будущим или текущим кризисным явлением на основе специально подобранных параметров.

Позиционные преимущества перед заказчиком девелопером проекта данного строительного предприятия по отношению к другим исполнителем проекта.

В качестве формализованной основы введённого инструментария антикризисного управления для подрядных строительных предприятий разработана модель «антикризисное идентификации и преодоления угроз».

Разработанные в модели методико-аналитический аппарат и критериальный показатель индекса способности предприятия к сопротивлению кризису обеспечивает заказчику и девелоперу строительного проекта как мультикомпонентную и адекватную диагностику способности подрядного предприятия к сопротивлению кризисным явлением так и интегрированное конкурентное преимущество данного строительного предприятия при отборе исполнителей проекта в процессе тендера.

Полученная оценка строительного предприятия по данному критериальному показателю создает для топ менеджмента предприятия формализованную однозначную основу для принятия необходимых антикризисных мер для определения их перечня содержание и продолжительности.

Практической реализации введённого инструментария является комплекс прикладных программ «Антикризис постройка заказчика» который обеспечивает формирование рационального состава предприятия исполнителей строительного проекта на основании сравнительной диагностики их антикризисной устойчивости а также альтернативные проектные решения по модернизации организационных структур управления для девелоперских и инвестиционно строительной компаний.

Ключевые слова: превентивное антикризисное управление, подрядное предприятия, индекс способности предприятия к сопротивлению кризису, строительный проект, заказчик строительного проекта, девелопер строительного проекта, антикризисная устойчивость строительных подрядных предприятий, модель «антикризисная идентификации и преодоления угроз».

Постановка проблеми. Динамічність бізнес-середовища функціонування підприємств і нестабільність сучасних ринкових відносин, складність внутрішніх бізнес-процесів та обмеженість альтернативного прогнозування розвитку в умовах невизначеності зумовлюють актуальність превентивного антикризового управління діяльністю будівельних підприємств як однієї з основоположних компонент теорії і практики ефективного менеджменту.

Будівельна галузь – це той напрямок, який у національній економіці багатьох країн є ключовим. Загальний внесок галузі в формуванні ВВП у низці

країн, що інтенсивно розвиваються, становить істотний відсоток: наприклад, в Бразилії – 12,2%, тоді як в Україні цей показник коливається лише на рівні 2,5% – 3,5%. Це, з одного боку, говорить, що є значні перспективи для зростання, а з іншого боку – про наявні серйозні проблеми в діяльності підприємств будівельної галузі. Необхідність удосконалення теорії антикризового управління, орієнтованої на сучасний етап розвитку національної економіки, підтверджується і даними офіційної статистики, що відбивають тенденцію високої питомої ваги (у цілому по країні та будівельній галузі) збиткових підприємств (організацій), що протягом останніх п'яти років перебуває в діапазоні 30-40%. Виходячи з цього, виникає об'єктивна потреба у розробці теоретичних основ та у практичному впровадженні механізму антикризового управління підприємствами підрядного будівництва, що забезпечує узгодженість стабілізаційних заходів на всіх стадіях життєвого циклу підприємства за ресурсами, часом, ризиками; враховує специфіку та циклічність розвитку вітчизняного житлового будівництва, мультиплікативні та дифузійні процеси в межах ланцюга “локальна криза на підприємстві - галузева криза - глобальна фінансово-економічна криза”; дозволяє не тільки адекватно реагувати на наявні кризові явища, але й прогнозувати потенційні фактори ризику.

Аналіз останніх публікацій. Питання антикризового управління підприємствами досліджували вітчизняні та у російські вчені: І.О. Бланк, Н.Ю. Брюховецька, О.В. Василенко, А.П. Градов, Зайцева О.І., М.О. Кизим, В.В. Ковальов, А.М. Поддєрьогін, К.С. Салига, Р.А. Сорока, Л.О. Лігоненко, О.І. Пушкар, О.О. Терещенко, О.М. Тридід, Е.А. Уткін, З.Є. Шершньова та ін. Теоретичні та методологічні аспекти антикризового управління відображено у працях таких зарубіжних вчених, як Р. Акофф, П. Друкер, П. Дюпон, Дж. Ван Хорн, Р. Каплан, М. Мескон, Д. Мілер, Д. Нортон тощо.

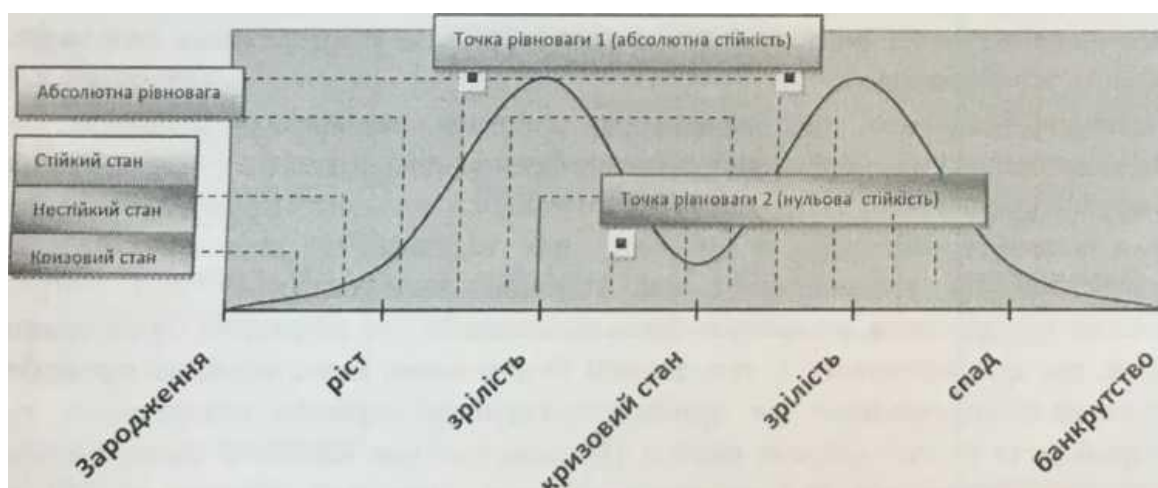
Проте, недостатньо вирішеними залишаються питання формування ефективних механізмів проактивного антикризового управління, які враховували б етапи життєвого циклу та галузеву специфіку функціонування будівельних підрядних підприємств; вимоги реалізації інвестиційно-будівельних проектів в умовах дії кризових явищ. Вищезазначене засвідчує актуальність обраної теми дисертації, її наукове та емпіричне значення.

Мета дослідження. Метою роботи є розвиток науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо побудови інноваційного механізму превентивного антикризового управління на підприємствах підрядного

будівництва. В якості основи такого механізму покладено формалізоване визначення стану антикризової стійкості будівельних підрядних підприємств (ПП) як важливої складової їх виживання, усталеного та прибуткового функціонування в середовищі реалізації будівельних інвестиційні проектів (БП) та забезпечення цілей інвестування. Реалізація запровадженого підходу передбачається в прикладних інструментах прийняття рішень (моделях та програмних продуктах), що забезпечують вимоги провідних суб'єктів інвестування (замовника, інвестора та девелопера) щодо надійності виконавців, керованості проекту та досягнення цілей інвестування.

Викладення основного матеріалу. Грунтуючись на результатах узагальнення світових теоретичних надбань, урахуванні вітчизняного, зарубіжного досвіду та на підставі систематизації теоретико-методологічних підходів щодо детермінації категорії «антикризове управління підприємством», можливо виокремити найбільш прийнятне визначення, «методологія стратегічного управління розвитком підприємства, що включає в себе комплекс заходів, які спрямовані на вирішення сукупності проблем, а саме- передбачення небезпеки кризи, аналіз її причин, вжиття заходів щодо ліквідації негативних наслідків функціонування суб'єктів господарювання».

Однією з ознак наближення нестійкого положення системи (ПП та БП, який впроваджується за його участю) є досягнення максимальних значень проекту, що відповідає стадії зростання життєвого циклу, та на якій (стадії) найбільш вірогідна поява прихованої кризи, оскільки в цей момент відбувається інверсія тенденцій розвитку в протилежному напрямку (рис. 1). Діагностування стадії життєвого циклу підприємства доцільно здійснювати за інтегральним показником, який акумулює в собі динаміку факторів ризику, стадію розвитку підприємства та якісні зміни індикаторів (стан рівноваги), що в межах інформаційного середовища визначають ступінь стійкості (опору) до очікуваних наслідків кризових ситуацій. На підставі цього, можна наочно проілюструвати (рис. 1) етапи життєвого циклу підприємства підрядного будівництва, на яких у взаємозалежності від конкретного етапу розвитку підприємства визначено і значення показників його антикризової стійкості.

Рисунок 1 – Варіації рівня антикризової стійкості підприємства підрядного будівництва на етапах життєвого циклу

Як засвідчив проведений аналіз теоретико-методологічних підходів до розуміння процесу превентивного «антикризового управління», особливість його застосування до будівельних підприємств, зокрема в ході реалізації інвестиційно-будівельного проекту, зумовлюється тим, що основний рушійний фактор антикризового управління - ризики, які обумовлюють напрямки цього процесу, мають приналежність одночасно до багатьох сфер їх прояву - ризики інвестиційної діяльності, ризики будівельної діяльності, ризики споживача, ендогенні та екзогенні ризики. Згорання інвестиційної активності під час кризи, спричинене політичною нестабільністю, невизначеністю ринкового середовища, незадовільним фінансовим станом суб'єктів господарювання та нестачею фінансових ресурсів, стримувало і розвиток підприємств будівельної галузі. Отже, механізм реалізації превентивного антикризового управління ПП характеризується своєю приналежністю до різних площин, що потребує створення дієвого, ефективного та специфічного інструментарію раннього попередження ризиків та їх локалізації, передбачення та діагностики щодо розпізнання наявності симптомів латентної (прихованої) кризи, спрямоване на випередження потенційно можливих подій внутрішнього та зовнішнього оточення на засадах ідентифікації слабких сигналів у середовищі функціонування ПП.

Особливої актуальності сьогодні набуває формування основних положень розвитку принципово нової концепції превентивного антикризового управління підприємствами –виконавцями будівельних проектів (ПВБП), що базується на врахуванні компромісу інтересів замовника (ініціатора та розпорядника майбутньою продукцією проекту, ПП- виконавця БП, інвестора (кредитора

проекту) та девелопера (керуючої компанії, яка управляє ресурсами під час підготовки та впровадження БП), які разом зацікавлені в забезпеченні надійності ПП як основи нейтралізації суб'єктивних ризиків під час реалізації БП та подолання можливих відхилень ходу його реалізації.

З врахуванням того, що операційна система підрядного підпорядкована структурі операційної системи будівельних проектів (участь в яких складає виробничу програму ПП); змісту та тривалості життєвого циклів зазначених проектів; традиційні підходи та методи, що визначають зміст та перелік антикризових заходів управління і які успішно застосовуються для потреб індустріальних підприємств, що функціонують в середовищі будівельних інвестиційних проектів.

Такі міркування стали основою для прийняття наукової гіпотези, яка визначає що, основою прийняття інституційним рівнем ПП рішення про вжиття антикризових заходів або невжиття та продовження обраної стратегії діяльності ПП на обраному територіально-продуктовому сегменті ринку підрядних робіт має стати запроваджена інтегрована характеристика – стан «антикризової стійкості підрядного підприємства».

В цій характеристиці щодо складу показників слід врахувати:

- проектну підпорядкованість операційної системи ПП;
- провідні фінансово-економічні, технологічні, ресурсно-кадрові та іміджеві аспекти діяльності ПП;
- інтереси та стратегію топ-менеджменту ПП на ринку підрядних робіт;
- вимоги провідних суб'єктів управління БП (замовника та девелопера).

Система оцінювання ПП за запровадженою інтегральною характеристикою має забезпечити універсальність діагностичних процедур для всіх ПП як виконавців БП. незалежно від змісту виконуваних в проекті робіт, їх кошторисної вартості та інших показників.

Одержана підсумкова характеристика має створити підстави для однозначної диференціації ПП за конкретним станом стійкості, що надасть топ-менеджменту обґрунтовані засади для запровадження антикризових заходів, визначення переліку, змісту та тривалості (рис. 2.)

Рисунок 2 – Заходи антикризового управління ПП, що встановлюються за підсумками аналізу стану його антикризової стійкості

На підставі досліджень доведено що формування моделей та методики антикризового управління ПББП Слід розпочати з адаптації категоріально понятійного апарату та інструментарію антикризового управління (АКУ) До потреб функціонування ПП в сучасних умовах будівельного ринку України.

Перша модель на основі прийнятого до розгляду категоріально понятійного апарату та інструментарію антикризового управління має забезпечити багатоаспектний розгляд стану ПББП як економічної інформаційно-технічної та біо соціальної регульованої системи. Запроваджено в моделі сукупність факторів та їх раціональне підпорядкованість має базуватися на євро адаптовані міжнародній системі фінансової звітності та забезпечити раціональну й достовірну ідентифікацію набутого ПП Досвіду та якості функціонування на ринку будівництва в однозначний і достовірний розрахунковий критерій що стане основою подальшої ідентифікації стану ПП Щодо стадій попередження або подолання кризи.

Наступна модель побудована за підсумками першої в рамках прийнятого понятійного апарату та розрахунково-аналітичної основи має ідентифікувати стан антикризової стійкості по всім виконавцям проекту та здійснити ресурсно-діагностичну параметризацію за стадіями і операційними процесами БПП; Яка разом з ритмічністю та обсягом інвестування вартісною та технологічною структурою робіт в проекті дозволяє оцінити рівень антикризової стійкості проекту диференційовано щодо питомих вартісних часток участі підприємства виконавців у реалізації проекту.

Діагностика стану ПВБП що до кризи має бути передумовою як для вжиття подальших економічних та організаційно -технічних антикризових заходів по збереженню набутої ПП позитивної рівноваги на певному сегменті ринку будівельних підрядних робіт та послуг так і для прибуткової реалізації будівельного проекту за умови додержання його підприємствами виконавцями середньогалузевих стандартів та вимог замовника.

Основою достовірності та системності антикризової діагностики в запровадженій моделі є те що вона базується на принципово новій системі факторів що ієрархічно упорядковані чітко формалізовані і за змістом відображають як фінансово майновий стан ПП успішність та маневреність використання виробничого та кадрового потенціалу так і ділову репутацію будівельного підприємства вміння топ менеджменту будівельного підприємства зміцнювати позиції на конкретному ринку підрядних робіт.

Отже, запроваджений в моделі методичний та аналітичний апарат спроможний надати особі що приймає рішення мультикомпонентну та адекватну діагностику антикризової стійкості ПП виконавця БПП.

З врахуванням вимог просування підрядного будівництва до євростандартів та необхідності реалізації БПП за механізмами девелопменту модель запроваджує і реалізує інноваційну операційну технологію системного формалізованого вияву рівня антикризової стійкості підрядного підприємства і подання цього рівня як інтегрованої конкурентної переваги даного будівельного ПП серед інших загально будівельних організацій претендентів на виконання будівельних контрактів в БПП.

Якщо перша модель призначена для відображення стану антикризової стійкості ПП, то наступна модель АУБП, розглядає стан антикризової рівноваги всіх ПП що включені до складу підприємств виконавців БПП.

Тому дану модель що сполучає ознаки ресурсно-календарної, бюджетної, логістичної та діагностичної моделей слід означити як ресурсно-діагностичну.

Зазначена модель розроблена як сучасний інструмент адаптованої до європейської системи девелоперського управління будівництвом. модель призначена:

А) На основі висновку моделі антикризової діагностики по кожному з підприємств виконавців загально будівельних та спеціалізованих підрядних робіт у БПП- Визначити окремі ресурсну календарні логістичні моделі графіку бюджету кожної з робіт будівельного проекту з відображенням при цьому стану віддаленості до кризи по ПП-виконавцю даної роботи.

Таблиця 1 – Зміст параметрів моделі АППЗ

Індекс та назва інтегрованих компонентів ПП	Одиниці реального виміру фактору	Зміст фактора прокризової діагностики ПП
Int(1) оцінка зростання антикризово-стійкості за динамікою зростання обсягів БМР та продуктивності використання майна БПП.	Тис.грн	Ag(1.1) – ідентифікатор антикризової стійкості ПП за рівнем динаміки річного обсягу реалізації – абсол. приріст обсягів виконання БМР в році, який передує діагностиці (поточному), до базового року (попереднього до нього)
	Тис.грн	Ag(2.1) – ідентифікатор антикризової стійкості ПП за обсягом приросту ринкової (експертно оціненої) вартості всіх активів БПП над їх балансовою вартістю за поточний рік, середньозважено оцінений щодо складу експертної комісії.
	%	Ag(3.1) – темп приросту чистого операційного прибутку NOPAT – операційний прибуток після виплати податків, у поточному році щодо базового.
Int(2) вияв спроможності ПП протидіяти кризі за ефективністю менеджменту ПП та його діловою репутацією.	Кількість обертів	Ag(6.2) – оцінка протидії кризовим явищам за коефіцієнтом оборотності власного капіталу.
	Натуральне число	Ag(7.2) – кількість об'єктів за останні 3 роки, по яким з вини ПП було зірвано терміни виконання будівельних контрактів.
Int(3) фінансова спроможність протистояти кризі.	Тис.грн	Ag(1.3) – вартісна оцінка загальної зміни структури майна за абсолютним приростом власних джерел в поточному році порівняно з базовим.
	Частка один.	Ag(8.3) – спроможність ПП забезпечити потребу в запасах за рахунок власних джерел (за поточний рік).

В) Сполучити одержані моделі за етапом А) ресурсно- діагностичні моделі окремих робіт в кілька варіантів інтегрованої економічної моделі реалізації девелоперського будівельного проекту.

С) Здійснити з переліку варіантів в) вибір раціонального варіанту оцінки наданих варіантів за критеріями нового змісту. Дана модель є оновленою сітьовою моделлю типу роботи- дуги. Принциповою інновацією моделі в порівнянні з традиційними аналогами, є включення до складу моделі наступних внутрішніх параметрів робіт:

Середні виробіток підприємством виконавцем при виконанні даної роботи.

Очікуваний розрахунковий фінансовий результат підприємства виконавця по даній роботі.

Балансова вартість активів на момент початку даної роботи.

Абсолютний приріст активів підприємства виконавця після завершення виконання даної роботи до моменту початку виконання робіт.

Темп приросту загальної вартості активів на момент завершення підприємством виконавцем даної роботи до моменту початку цієї роботи.

Коригувальні коефіцієнти кошторисної вартості та тривалості виконання даної роботи які на підставі одержаної ПП оцінки здійснюють перехід від директивних значень до їх розрахункового значення:

$$\mathbf{PKB = BKV * K_{вр}; K_{вр}(i,k) = -0,0342LnTKi+1,1729}$$

$$\mathbf{P_{тр} = B_{тр} * K_{тр}; K_{тр}E_{k11}(j,k) = B_{тр}(j,k) = 1,2972 * TKi}$$

де i – порядковий номер ПП в загальному переліку виконавців проекту;

k – порядковий номер роботи в переліку робіт проекту;

TKi – одержаний за підсумками попередньої моделі критеріальний показник спроможності ПП до опору кризі;

BKV – базова кошторисна вартість;

PKB – розрахункова кошторисна вартість виконання роботи даним ПП;

$B_{тр}$ – базова тривалість виконання даної роботи;

$P_{тр}$ – розрахункова тривалість виконання даної роботи;

$K_{вр}$ – коригувач кошторисної вартості, як економетрична функція TKi ;

$K_{тр}$ – коригувач тривалості виконання роботи, як економетрична функція TKi .

Отже дана модель створює для замовника девелопера та інвестора будівельного проекту загальну картину антикризової стійкості всіх підприємств виконавців і накладає її на загальну ресурсно-календарну модель реалізації БП.

Загальні висновки

У роботі вирішено актуальну науково-прикладну задачу започаткування, обґрунтування та впровадження в економічне середовище реалізації будівельних інвестиційних проектів (БІП) - нового системного інструментарію (в складі концепції економічних моделей проектів оргструктур та програмних продуктів) антикризового управління підрядними підприємствами (ПП) як виконавцями будівельних робіт та послуг.

В результаті проведених досліджень в роботі було одержано наступні результати та висновки:

Проведений аналіз щодо з'ясування проблем у будівельній галузі причин кризових явищ та ідентифікація ризиків дозволити обґрунтувати методичні підходи до встановлення залежності між ризиками кризовими явищами. До симптомів кризових явищ у будівництві віднесені незбалансованість інвестиційної політики (Невідповідність співвідношення темпів росту обсягів власного і залученого капіталу будівельну галузь та темпів росту обсягів інвестицій у будівництво взагалі), Виробничої діяльності (зростання темпів ведення збудованого житла при одночасному зниженні темпів реалізації будівельної продукції) Та цінової політики (зменшення частки доданої вартості що створюється на будівельних підприємствах у структурі випуску зниження темпів росту рентабельності будівельної продукції над темпами росту обсягів її реалізації.)

На підставі проведених досліджень актуалізована потреба запровадження і наукового обґрунтування нового підходу до превентивного антикризового управління будівельними підрядними підприємствами що має бути адаптоване до потреб їх функціонування на ринку підрядних робіт та врахувати вимоги замовника і девелопера проекту щодо рівня спроможності підприємства виконавців до опору кризи. Доведено що першоосною антикризового менеджменту в діяльності ПП як суб'єктів будівельної інвестиційного процесу мають стати передові аналітичні інструменти превентивного антикризового управління. В основу такого аналітичного інструменту слід покласти формалізований інтегральний показник спроможності підприємства до опору кризи. Значення цього показника ідентифікуватиме стан ПП відносно стійкості до впливу кризи що на наступному етапі надасть підстави інституційному рівні ПП для прийняття організаційно технічних та економічних антикризових заходів

для збереження чи зміни стратегії діяльності ПП на зайнятій підприємством частці ринку підрядних робіт.

Розроблено модель «антикризове управління будівельним проектом»- як інструмент відображення загального стану антикризової стійкості учасників будівельного проекту за оцінкою кожного з підприємств виконавців в сукупній ресурсно-календарній моделі реалізації БПП. Факторного розрахункова основа моделі сполучає ознаки ресурсну календарної бюджетної логістичної та діагностичної моделей. Це дає підстави замовнику та девелоперу за допомогою моделі серед численних варіантів календарного графіку та бюджету обрати найбільш прибуткову та водночас найменш ризикову щодо підприємств виконавців альтернативу впровадження будівельно- інвестиційного проекту.

Системно впорядковано синергієне застосування моделей у комплекс прикладних програм « антикриза-будова -замовник». Розроблено програмний продукт, що забезпечує формування раціонального для провідних суб'єктів інвестиційного процесу складу підприємств-виконавців на підставі порівняльної діагностики антикризової стійкості ПП як потенційних виконавців БПП.

Література

1. Бондаренко Є.В. Актуальні проблеми модернізації моделей превентивного антикризового управління на підприємствах будівельної галузі // Економіка і управління: науковий журнал – К: Європейський університет, 2015. – №1 С. 69-74.
2. Амоша О.І. Шляхи вдосконалення економічного механізму забезпечення сталого розвитку в системі управління підприємством // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць-№11. – С. 220-222.
3. Погорельцев В.М. Своєчасне критеріальне оцінювання бізнес-процесів підприємства як ефективний інструмент антикризового управління // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: зб. наук. праць – Випуск 28. – С. 44-52.
4. Яценко Б.І. Методи діагностики та попередження ризиків: алгоритми реалізації процедур антикризового управління інтегрованою будівельною організацією // Ефективна економіка // Електронне фахове видання.
5. Яценко І.В. Розробка моделі діагностики кризового стану та комплексу заходів по опору кризі на підприємствах підрядного будівництва // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасних економічних досліджень», Полтава: Інтерграфіка 2016, С. 258-260.

Рецензенти:

Кучерук Н.Ю., доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту Державного університету інфраструктури транспорту.

Гречан А.П., доктор економічних наук, професор кафедри економіки Національного транспортного університету.

Reviewers:

Kucheruk N.Yu., Doctor of Economics, Professor, Department of Management, State University of Transport Infrastructure.

Hrechani A.P., Doctor of Economics, Professor, Department of Economics, National Transport University.

Стаття надійшла до редакції: 15.08.2017 р.